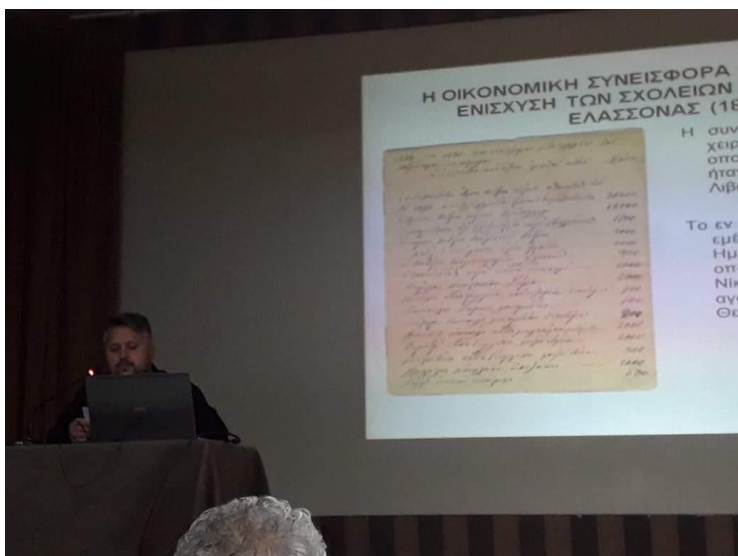

Το Λιβάδι της Ελασσόνας στο 10^ο Συνέδριο Λαρισαϊκών Σπουδών

Το Σάββατο 10.11.2018, στο 10^ο Συνέδριο Λαρισαϊκών Σπουδών, ο Ευάγγελος Τσακνάκης παρουσίασε στην αίθουσα του Χατζηγιάννειου Πνευματικού Κέντρου την ανακοίνωσή του με θέμα «**Η οικονομική συνεισφορά των δωρητών για την ενίσχυση των σχολείων του Λιβαδίου της Ελασσόνας την περίοδο 1854-1881**».

Η συνεισφορά αυτή, προκύπτει από το χειρόγραφο του Αθανάσιου Αστερίου, ο οποίος έζησε την περίοδο 1840-1893, ήταν γιατρός και καταγόταν από το Λιβάδι. Το εν λόγω χειρόγραφο,

παραχωρήθηκε στον ομιλητή από τον συλλέκτη Νίκο Παπαθεοδώρου, ο οποίος το αγόρασε από έναν παλαιοπώλη στη Θεσσαλονίκη.

Η Σχολή του Λιβαδίου

Η Σχολή του Λιβαδίου ιδρύθηκε γύρω στο 1750, στην οποία, το 1768, δίδαξε ο σημαντικός διδάσκαλος, από τον Τύρναβο, Ιωάννης Πέζαρος. Το 1782 ο Άνθιμος Ολυμπιώτης μεταρρύθμισε τη Σχολή και σημείωνε αυξανόμενη πρόοδο. Οι μαθητές διδάσκονταν μια σειρά από μαθήματα όπως γραμματική, αρχαίους συγγραφείς, ρητορική, φιλοσοφία, λογική, ψυχολογία, φυσική, άλγεβρα, γεωμετρία και θρησκευτικά. Κατά την Ελληνική Επανάσταση η σχολή έπαυε να λειτουργεί, αλλά επανιδρύθηκε και συνέχισε να λειτουργεί. Από το 1850 περίπου κι έπειτα στην ελεύθερη Ελλάδα κυριαρχούσε αφενός η Μεγάλη Ιδέα και ο αλυτρωτισμός και αφετέρου άνθισε και η «ρουμάνικη προπαγάνδα», στο πλαίσιο της οποίας πράκτορες περιόδευσαν στα χωριά, μεταξύ των οποίων και στο Λιβάδι, προκειμένου να προσηλυτίσουν τους κατοίκους υπέρ του ρουμανικού φυλετισμού, με την τοποθέτηση φιλορουμάνων ιερέων και διδασκάλων. Με την οικονομική συμπαράσταση, όμως, των ενοριών και των μονών της Επισκοπής Πέτρας, στην οποία ανήκε το Λιβάδι, τα σχολεία συνέχισαν να λειτουργούν για την εξυπηρέτηση του ιερού σκοπού της παιδείας του υπόδουλου Ελληνισμού, συμβάλλοντας στην πνευματική καλλιέργεια και στη διατήρηση της εθνικής συνείδησης. Είχαν, ωστόσο, παρακμάσει λόγω της γενικότερης φτώχιας και της κακής οικονομικής διαχείρισης. Γενικότερα, τα στοιχεία που υπάρχουν για τα σχολεία και τους διδάσκοντες του Λιβαδίου του 19ου αιώνα είναι πενιχρά, καθώς τα περισσότερα αρχεία κήκταν από τους Γερμανούς μαζί με το σχολείο το 1943.

Το χειρόγραφο, όμως, του ιατρού Αθανάσιου Αστερίου ρίχνει φως στην περίοδο του β' μισού του 19ου αιώνα, καθώς αποτυπώνονται οι εισφορές των δωρητών για την ενίσχυση των σχολείων του Λιβαδίου.

Η οικονομική συνεισφορά των δωρητών για την ενίσχυση των σχολείων και εντοπισμός επιφανών δωρητών: 200.550 γρόσια

Στις 21 σελίδες του χειρογράφου σημειώνονται 359 εγγραφές. Το σύνολο των εισφορών ανέρχεται σε 368.870 γρόσια.

Από τη σελίδα 10, αλλά κυρίως από τη σελίδα 12 μέχρι τη σελίδα 21 περιλαμβάνονται 180 εγγραφές με σύνολο 183.600 γροσίων, εκ των οποίων οι 171 εγγραφές αναφέρονται στα ίδια ονόματα δωρητών, με τα ίδια ποσά.

Καθώς πρόκειται για τα ίδια ονόματα, πρέπει να θεωρήσουμε ότι οι δωρητές ανέρχονται σε 188 και το σύνολο των εισφορών τους σε 200.550 γρόσια.

1854: έως 1880= όσοι συνεισέφεραν εὐλοχρησίᾳ τῆς
 πατρίδος εἰς τὸν πόρον
 εἰς τὸν πόρον καὶ ἄλλοι δωροδοκῶντες ἄλλοι γρόσια

ὁ σεβασμιότατος Ἄγιος Πέτρος κύριος ἀθανάσιος ἀπὸ τὸ 1872 ἀπὸ τῆς χειρὸς τῆς ἐπιτομῆς τῆς μονῆς Πέτρας	21000
ὁ πρῶτος Πέτρος κύριος ἀγαθάγγελος	18000
ὁ μοναχὸς ἀπὸ τῆς μονῆς Πέτρας καὶ τῆς μονῆς Πέτρας	1700
οἱ κύριοι Πέτρος καὶ μοναχὸς Πέτρος	2000
οἱ πατέρες καὶ μοναχοὶ ἄλλοι ἄλλοι	1000
οἱ πατέρες μοναχολογίου ἁγίου	800
ὁ πᾶν ἁγιώτατος κύριος ἰωάννης	1000
Κύριος ἀναστασίου Δυμιαν	2000
Κύριος ἀναστασίου καὶ ἁγίου Διοδώρου	700
Κύριος Δυμιαν καὶ ἁγίου	700
Κύριος Κωνσταντίνου καὶ ἁγίου Διοδώρου	200
Κύριος Κωνσταντίνου καὶ ἁγίου Κωνσταντίνου	2000
Κύριος ἁγίου Κωνσταντίνου καὶ ἁγίου	2000
Κύριος ἁγίου Κωνσταντίνου καὶ ἁγίου	300
Κύριος ἁγίου Κωνσταντίνου καὶ ἁγίου	1000
Κύριος ἁγίου Κωνσταντίνου καὶ ἁγίου	500

Οι κληρικοί (αρχιερείς και ηγούμενοι) ήταν εκείνοι που προσέφεραν τα μεγαλύτερα ποσά: 96.600 γρόσια (48,17%).

1. Καθώς το Λιβάδι ανήκε στην Επισκοπή της Πέτρας, ο επίσκοπος Πέτρας Αθανάσιος, οι προηγούμενοι επίσκοποι, Αγαθάγγελος και Διονύσιος, ο ηγούμενος Νεόφυτος και οι μοναχοί της Μονής Πέτρας προσέφεραν τα μεγαλύτερα ποσά: 60.000 γρόσια.
2. Ο γνωστός Λιβαδιώτης Ανθιμος Ολυμπιώτης (1737-1794) είχε προσφέρει το ποσό των 20.000 γροσίων.
3. Με πρωτοβουλία του μητροπολίτη Θεσσαλονίκης Καλλίνικου, του Πατριάρχη Αλεξάνδρειας αργότερα, οι Λιβαδιώτες της Θεσσαλονίκης συγκέντρωσαν 25.000 γρόσια, αλλά διατέθηκε μόνο το ποσό των 11.000 γροσίων, καθώς στο χειρόγραφο, ως υπεύθυνος για τη μη απόδοση του υπόλοιπου ποσού (των 14.000 γροσίων) στο ταμείο καταδεικνύεται ως υπόλογος κάποιος, το όνομα του οποίου φέρει τα αρχικά γράμματα Α.Π.Σ.
4. Ο Καλλίνικος, ως πατριάρχης της Αλεξάνδρειας πλέον, είχε προσφέρει 1.700 γρόσια.

5. Οι μοναχοί της Αγίας Τριάδας του Λιβαδίου και της Παναγίας Ολυμπιώτισσας της Ελασσόνας, καθώς επίσης και απλοί ιερείς, προσέφεραν ένα σημαντικό ποσό για την ενίσχυση των σχολείων του Λιβαδίου, 3.900 γρόσια.

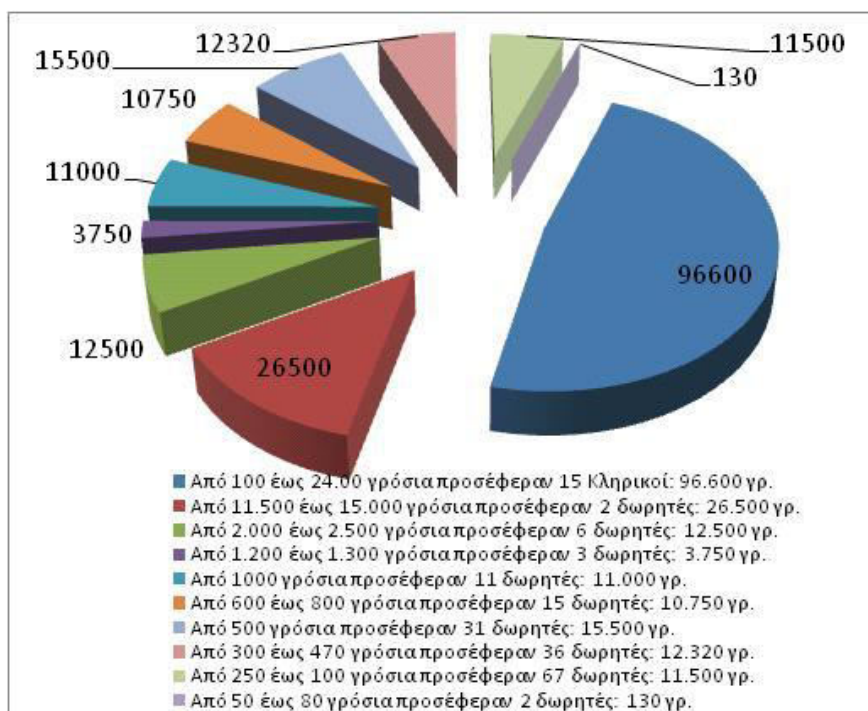
Συνολικά, οι κληρικοί (οι αρχιερείς και οι ηγούμενοι) κατέβαλλαν το ποσό των 96.600 γροσίων, το οποίο αντιστοιχεί στο 48,17% του συνόλου των δωρεών.

Δύο μεγάλοι δωρητές, οι οποίοι προσέφεραν το 13,21% του συνόλου των γροσίων είναι:

1. Ο Κωνσταντίνος Παπαναστασίου του Δήμου, ο οποίος προσέφερε 15.000 γρόσια
2. Ο Μπραχόπουλος Ιωάννης του Γεωργίου για την Ελληνική Σχολή 11.500 γρόσια.

Από 2.000-2.500 γρόσια (6,23%) πρόσφεραν 6 δωρητές με σύνολο 12.500 γρόσια.

1. Ο Μπραχόπουλος Ιωάννης του Γεωργίου και η μητέρα του 2.500 γρόσια.
  1. Από μια επιστολή της Κοινότητας του Λιβαδίου (1.3.1858) προς τους απόδημους Λιβαδιώτες πληροφορούμαστε ότι ο κάποιος Μπραχόπουλος προσέφερε 35.000 και οι πλούσιοι του Λιβαδίου 64.000 γρόσια, για την ενίσχυση των σχολείων. Είναι πιθανό να υπάρχει σχέση μεταξύ του προσώπου της επιστολής και του χειρόγραφου ή να πρόκειται για τον ίδιο δωρητή.
2. Ο Παπαμιχαήλ Αντώνιος του Γιαννούλη και η μητέρα του 2.000 γρόσια.
3. Από την περιουσία των Χατζηαλεξάιων, όπως αναφέρεται, 2.000 γρόσια.
4. Ο Δήμος Γεώργιος του Αναστασίου 2.000 γρόσια.
5. Ο Χατζηντίκου Δημήτριος του Παπα-Γεωργίου 2.000 γρόσια.
6. Ο Αποστολίδου Θεοδωράκης δέκα οθωμανικές λίρες, 2.000 γρόσια.

3 Δωρητές προσέφεραν από 1.300 έως 1.200 γρόσια (1,87%)

11 δωρητές από 1.000 γρόσια (5,48%).

15 δωρητές πρόσφεραν από 600 έως 800 γρόσια (5,36%),

31 δωρητές, από 500 γρόσια (7,73%),

36 δωρητές από 300 έως 470 γρόσια (6,14%),

67 δωρητές από 100 έως 250 γρόσια (5,73%) και

λιγότερα από 100 γρόσια προσέφεραν 2 δωρητές (0,06%).

Τα γνωστά ονόματα, μεταξύ των δωρητών, που απαντώνται είναι τα εξής:

Ο ιατρός Αθανάσιος Αστερίου, ο οποίος πρόσφερε 1.000 γρόσια

Ο ιατρός Δημήτριος Κυβερνίδης, που πρόσφερε 200 γρόσια.

Στον γιατρό Αθανάσιο Αστερίου οφείλουμε τις πληροφορίες για τους δωρητές των σχολείων που παρουσιάζουμε σήμερα.

Ο Αστερίου ήταν από τους πρωτεργάτες της επανάστασης του 1878 και ο Κυβερνίδης είχε βοηθήσει στην ίδια επανάσταση. Αναφέρονται άλλοι 3 γιατροί: ο Γεώργιος Ζουζακίδης, 1.000 γρόσια, ο Κωνσταντίνος Φάκας, 300 γρόσια και ο Γιαννούλης Κυριακόπουλος, 300 γρόσια.

Ένα όνομα από το χειρόγραφο είναι του Κωνσταντίνου Παπαμιχαήλ του Γεωργίου, ο οποίος διέθεσε το ποσό των 1.000 γροσίων. Το ίδιο όνομα, Κωνσταντίνος Παπαμιχαήλ του Γεωργίου, αναφέρεται και κάποιος διδάσκαλος σε ενθύμηση του 1854 στο μηνολόγιο του Αγίου Κωνσταντίνου Λιβαδίου. Είναι πιθανό να πρόκειται για το ίδιο πρόσωπο.

Ο Ζουζακίδης Γεώργιος του χειρογράφου, ο οποίος διέθεσε το ποσό των 1000 γροσίων ενδέχεται να σχετίζεται συγγενικά με τον διδάσκαλο Ζουζακίδη Σωτήριο, ο οποίος δίδαξε σε μεταγενέστερη περίοδο.

Ο Χατζηκώστας Νικόλαος του Δήμου προσέφερε 1.250 γρόσια. Οι Χατζηκωσταίοι αναφέρονται στο χειρόγραφο ως απόδημοι Λιβαδιώτες που διέμεναν στη Θεσσαλονίκη. Επρόκειτο, μάλλον, για εύπορη αλλά και φιλοπάτριδα οικογένεια. Άλλοι Χατζηκωσταίοι, που αναφέρονται σε άλλες πηγές, προσέφεραν κτήματα σε φτωχούς γεωργούς και άλλοι κατείχαν υψηλή κοινωνική θέση.

Ο Νιάμας Γιάννης του Δήμου, ο οποίος προσέφερε 400 γρόσια και απαντάται στο χειρόγραφο πιθανόν αποτελεί πρόγονο του Τζον Νιάμα, ο οποίος στις αρχές του επόμενου αιώνα μετανάστευσε στην Αμερική και ένα μεγάλο μέρος της περιουσίας του διατίθεται μέχρι και σήμερα για τις σπουδές των νέων του Λιβαδίου.

Ορισμένα επίθετα Λιβαδιωτών υποδηλώνουν τόπο καταγωγής όπως είναι ο Φθεριώτης από τη Φτέρη Πιερίας, ο Σέρβιας ή Σερβιώτης από τα Σέρβια Κοζάνης και ο Κοκκινοπηλού από τον Κοκκινοπηλό Ελασσόνας. Ακόμη ο τουρκαλβανός Λυμποχώβας Αηντίν Μπέης δηλώνει την καταγωγή του από το Λιμπόχοβο της βόρειας Ηπείρου.

Καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι τόσο οι άνθρωποι του Λιβαδίου όσο και της Εκκλησίας έδειχναν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την παιδεία και την εκπαίδευση των νέων γενιών.,

Περισσότερες λεπτομέρειες, με όλα τα ονόματα και τη σχετική τεκμηρίωση, θα περιλαμβάνονται στην έκδοση των Πρακτικών του Συνεδρίου.